

El vaixell de l'exili

Narrativa

Sinaia

Jordi Sierra i Fabra
Columna. Barcelona, 2006

Xavier Gual

Aquesta novel·la parla dels vençuts, dels que han tingut la sort d'escapar de l'horror de la Guerra Civil. Jordi Sierra i Fabra aprofita la força simbòlica del Sinaia –un vaixell que fugí cap a l'exili mexicà– per parlar de gent que ha deixat enrere la mort, moltes penúries, i un país dominat pels feixistes. Les 1.500 per-

sones que transporta viuen el contrast de l'amarga derrota i la pèrdua dels éssers més estimats, amb l'esperança d'una nova vida, d'una nova terra, d'un món d'esperança i, sobretot, de llibertat. Cristòfol Ros, periodista ensorrat per la mort de la dona i un fill, potser com si el seu nom suposés el d'un altre descobridor, pren el pols de la història i la converteix en una barreja de crònica dels exiliats i recreació costumista. L'autor ens explica amb detall com es van viure aquelles tres setmanes a l'alta mar. Precisament, un dels valors de la novel·la és que cada capítol s'encapçala amb la trans-

cripció d'un dels escrits que un grup de periodistes i escriptors van publicar en un intent de fer un diari de bord. Sierra i Fabra, però, afegeix altres elements d'interès, com el misteriós assassinat d'un revolucionari que caldrà silenciar per no provocar el pànic a la tripulació. Tot i així, descobrir el culpable tampoc és el que ens farà avançar en la lectura. De fet, la resolució de l'assassinat queda diluït per la més emotiva relació de Ros amb una mare i un fill que ha perdut el pare, i també amb una adolescent mig bruixa que veu l'arribada a Mèxic com un principi ple d'oportunitats.

L'estil de la narració és senzill, esquemàtic, de lectura ràpida. Sierra i Fabra no s'entreté en detalls ni en descripcions buides. Fa frases curtes i diàlegs directes. De la lectura de la novel·la ens quedarà que no hi va haver bàndol bo, que uns eren feixistes colpistes i els altres cremaven esglésies amb els feligresos a dins. Però també que la vida segueix després de l'horror. Potser manca una mica de misteri, o una trama més reeixida. Tot i així, el viatge amb el Sinaia ens refrescarà la memòria històrica, de camí cap a la llibertat somiada.

J. Sierra i Fabra ha escrit una novel·la històrica. PERE VIRGILI

Retrat d'Antonio Machado fet pel seu germà José. EFE

Més enllà de la poesia

Assaig

Tres poetes, tres mestres

Antoni Pascual i Piqué
Abadia Editors. Vilobí d'Onyar, 2006
Miquel-Lluís Muntané

Antoni Pascual (Barcelona, 1941 - Sant Celoni, 2001) va deixar alguns treballs inèdits, entre els quals aquest volum que ara ha aparegut gràcies a la iniciativa d'una jove editorial de les terres gironines i al suport de la Fundació Jaume Bofill. Es tracta d'un volum que conté els estudis: *Rilke o la transformació de la consciència europea*, *Antonio Machado, el diàleg amb l'inconscient* i *Màrius Torres: el sentit de l'absurd*. L'autor hi projecta la seva perspectiva de filòsof per anar a les arrels de la poètica d'aquests tres autors que "representen la quinta essència de llurs respectius pobles i que ho fan en temps de crisi".

Sobre Rainer M. Rilke, de qui Pascual havia estat traductor, posa l'accent en la capacitat de positivament el conflicte –la soledat, les dificultats, el dolor– a través de la convenció que tot respon a un projecte global que dona sentit a les coses, expressada tant al llarg de la seva obra com en la seva correspondència. El treball dedicat a Antonio Machado resalta el paper de l'inconscient (no debades Pascual va

ser un gran coneixedor de l'obra de Jung) en la creació literària del poeta sevillà, definida com "un llarg camí interior"; un treball que conté capítols tan suggeridors com *Machado i Freud* o *El somni, el símbol i el sagrat*. La part que té com a objecte la vida i l'obra de Màrius Torres es vertebrava a l'entorn de la seva exigència radical d'autenticitat, en un procés indeturable empès, el qual Pascual anomena "el sentit de la pròpia missió".

L'aportació més valenta, per original, consisteix a oferir una visió entrelaçada de la vida i de l'obra d'aquests tres grans poetes coetanis del primer terç del segle XX. Així, l'autor presenta, mitjançant tres petits assaigs –d'un indiscutible interès, fins i tot per separat–, l'àmplia intersecció que vincula d'una manera sorprenent les seves biografies i el sentit profund de les seves poètiques respectives. Tres poetes, en aparença, ben diferents i distants, però que van compartir no només un període històric convuls, sinó també unes trajectòries personals marcades per la malaltia i el sofriment, i una confiança inesgotable en la capacitat de la poesia com a vehicle per atènyer la superació, el coneixement i la bellesa. Tres poetes units per un sentiment, aquell que l'autor dels *Sonets a Orfeu* (Rainer M. Rilke) va definir amb una sentència tan breu com contundent: "La vida sempre té raó".

Bestiari local

Poesia

Fills del Raiguer

Joan Guasp
Premi Vila de Martorell 2005
Viena. Barcelona, 2006

Xènia Dyakonova

El poeta sol tenir una predisposició teatral. En el pitjor dels casos, aquesta predisposició es manifesta en l'amor a la mentida i en la capacitat de ridiculitzar els que l'envolten. La imaginació hipertrofiada d'un poeta es converteix en una temptació permanent per a ell, convidant-lo a confondre la realitat amb el desig. El seu enginy malaltís no s'adorm mai, ajudat per un sentit del ridícul fora de sèrie. Ningú no té tanta por de quedar en ridícul com un poeta, i és per això que tantes vegades es riu dels altres. Però encara més habitualment és un fingidor, que té la tendència de posar-se màscares i disfresses. Un cas paradigmàtic seria Pessoa, que confessava que l'origen dels seus heterònims estava en les "frases alienes" que sentia en el seu interior. També Mandelstam parla de la necessitat d'escoltar les "frases alienes"; és a dir, el discurs de la multitud, la veu del carrer. Sembla evident que el poeta sempre es nodreix d'aquest brogit exterior, de la barreja de veus que ressonen al voltant seu, i manlleua el seu llenguatge a la gent propera.

Joan Guasp, nascut al Raiguer, fa un poemari on desenvolupa tota una polifonia de veus alienes. Els personatges són els habitants del poble natal del poeta que surten al blanc de la pàgina, com a un immens escenari, sense cap temor, i fan un monòleg explicant la història de la seva vida, amb una ironia de fons. Un dels grans encerts del llibre són els noms, marcadament costumistes dels individus: Pixedís Calcetí, Jeronieta de so n'Amoixa, don Gori Xigarrera, Apol·lònia Sisanques i tants d'altres.

Els seus destins i desgràcies són molt diversos. Hi ha de tot: una noia que somia amb un venedor de roba interior, un noi ingenu que va al front amb esperances patriòtiques, un il·luminat ambiciós amb fantasies surrealistes. Falla, però, la capacitat de dotar-los d'un llenguatge propi, d'un jo diferenciat, d'una ànima única i inconfusible. Són una colla de personatges curiosos i ben trobats que pul·lulen a la recerca de l'autor, o més aviat, d'una mestria suplementària que els infondria l'alè humà.

L'escriptor secret

Assaig

Lectures del Romanticisme

Armand Obiols
Fundació La Mirada. Sabadell, 2006
Josep Maria Ripoll

El nom d'Armand Obiols s'ha anat tornant mític d'uns anys ençà. Pseudònim de Joan Prat, membre de la Colla de Sabadell al costat de Joan Oliver i Francesc Trabal, refugiat a Roisy-en-Brie després de la guerra –amb Mercè Rodoreda, Xavier Benguerel i Agustí Bartra, entre d'altres–, es convertiria per a Rodoreda en l'home de la seva vida, i s'establiria amb ella primer a París i després, ja com a funcionari de la UNESCO, a Ginebra, ciutat on va morir el 1971. Escriptor secret, Obiols ha estat recuperat aquests últims anys com a poeta amb *Mirall antic*, i com a crític amb les temibles crítiques reunides sota el títol de *Buirac*; tot gràci-

es a la tenacitat de les edicions La Mirada, que des de Sabadell recuperen obres i autors vinculats a la ciutat, sobretot d'abans de la guerra, que calia recuperar.

El llibre recull unes curioses lliçons de literatura adreçades a Montserrat Trabal, germana de Francesc Trabal i futura esposa d'Obiols. Enllestides segurament a finals de 1927 –com apunta Anna Maria Saludes i Amat al pròleg–, aquests escrits suposen una possible correspondència amb l'estimada en què els sentiments no són explícits i l'erudició d'Obiols es posa al servei de la divulgació. Els textos suposen un breu repàs als grans noms de la literatura romàntica, de Goethe a Gógol i Puixkin, de Novalis a Chateaubriand, de Foscolo a Austen i a Manzoni i, al final, amb Shakespeare, Racine i Homer, en tant que romàntics atemporals. Mostren la ingent cultura de l'autor i s'acompanyen de tres mapes dibuixats per ell mateix –un d'ells, del món tal com els

grecs l'imaginaven– i són d'un didacticisme de vegades entenedidor ("Aquest primer contacte després d'ampliaràs amb lectures d'història general i d'història de la literatura. [...] Aleshores les coses que ara et poden semblar difícils les veuràs clares i, fent-ho amb una mica de mètode, com fins ara, no tardaràs gaire a saber les coses més essencials", pàg. 71).

Arribats aquí, ens podríem preguntar pel valor real d'aquestes lliçons, que no van ser concebudes per ser publicades. De fet, suposen un esglaió més en el coneixement d'un escriptor quasi desconegut fins fa poc, lúcid, rigorós, erudit i a la seva manera, cosmopolita, irònic de vegades –no pas aquí– i d'una importància i una significació que estan lluny de ser menors com potser s'havia cregut. Obiols ens perfila cada vegada més com un dels intel·lectuals majors de les nostres lletres. La publicació de *Lectures del Romanticisme* ho confirma.